

Ann Catrin Lagerkvist

Tekn dr, Utredare

Områdeskansliet för humaniora, juridik och samhällsvetenskap

2014-09-25

Yttrande över remissen *Examenspremier till vissa lärare* (U2014/4064/SF)

I promemorian föreslås att en tillfällig, skattefri examenspremie införs 2015-2021 för att uppmuntra fler att påbörja och slutföra dels ämneslärarutbildning inom matematik, biologi, fysik, kemi eller teknik, dels utbildning till speciallärare eller specialpedagog, eftersom det finns en stor brist på utbildade lärare inom dessa områden.

Områdesnämnden ser det som positivt att lämpliga åtgärder vidtas i syfte att stimulera och skapa incitament för fler personer att söka sig till och slutföra lärarutbildningar, i synnerhet sådana där det idag råder brist på utbildade, yrkesverksamma lärare. Med tanke på att prognosen talar för en brist på naturvetenskaplig/matematiskt orienterade lärare ända fram till 2030 är det givetvis angeläget att vidta drastiska åtgärder.

Nämnden ifrågasätter dock om en tidsbegränsad examenspremie med föreslagen utformning är en adekvat och verkningsfull metod för att uppnå syftet, och om metoden i så fall är rätt utformad. Även om möjligheten att erhålla en examenspremie skulle locka fler personer än nu att söka de aktuella utbildningarna, och även om fler personer än nu skulle komma att slutföra utbildningarna, innebär det ingen garanti för att dessa personer verkligen skulle komma att arbeta som lärare inom de aktuella områdena. Vidare kan det faktum att examenspremien visserligen ska vara skattefri, men, enligt förslaget, kan komma belasta andra stöd som t ex bostadstillägg, minska premiens attraktivitet. Byråkratin kring bedömning, granskning, utbetalning och ev. återbetalning av premier kan dessutom bli alltför omfattande.

Det mest avgörande för läraryrkets attraktion - menar nämnden - är konkurrenskraftiga löne- och arbetsvillkor.

Det är många lärare som söker utbildningen som speciallärare men få som påbörjar utbildningen trots att de blivit antagna. Den stora och övervägande orsaken till detta förhållande är att lärarna beviljas tjänstledighet av sina rektorer för de dagar de är inne i undervisningen (på Campus), men sällan för den tid som de behöver för att bedriva sina studier. Incitamentet borde därför vara att gynna studenterna så att de får möjlighet att studera på hel- respektive halvfart och möjligheten till att kunna vara tjänstlediga på hel- respektive halvtid från sina ordinarie anställningar som lärare och premieras av arbetsgivaren med lön under studietiden.

Nämnden är av den uppfattning att lärare som genomgått specialpedagogprogrammet ska valideras för kompletterande studier till speciallärare.

Nämnden är kritisk till den ofullständiga bakgrundsbeskrivningen i promemorian, som inte alls berör de bristområden som de facto finns inom vissa andra ämnesområden. I förslaget bör skol/undervisningsämnet naturkunskap inkluderas i de ämnen som genererar en examenspremie. Vidare menar områdesnämnden att det finns ett antal skolämnen som saknar behöriga lärare som exempelvis lärare i språk, juridik, digitalt skapande, mediekommunikation och webbt teknik. Det råder stor brist på behöriga lärare i moderna språk, och man befärdar en akut brist i flera språk framöver. Detta gäller inte minst tyska. Även bristen på behöriga lärare i spanska är stor och problematisk. Liknande problem finns när det gäller kinesiska, där behöriga lärare saknas. Ämnet moderna språk är f n inte obligatoriskt och kan, om behöriga lärare saknas, riskera att försvinna från flera skolor som valbart ämne. Å andra sidan diskuteras också att göra moderna språk till ett obligatoriskt ämne, varvid bristen på behöriga lärare skulle komma att bli ett ännu allvarligare problem. Om inte nya behöriga språklärare kan rekryteras vid pågående pensionsavgångar riskerar vissa språkämnen att försvinna. Det bör ske en utredning över hur befintliga lärare som vidareutbildar sig inom olika bristämnen ska kunna premieras.

Slutligen anser nämnden att mer borde satsas inom området vidareutbildning av lärare med utländsk bakgrund. Många av dessa har t ex utmärkta ämneskunskaper i naturvetenskapliga ämnen, men får inte det stöd eller de ekonomiska förutsättningar de skulle behöva för att genomgå eller slutföra en lärarutbildning inom ULV eller i annan lämplig form.

Områdesnämnden stödjer även att förslaget inte omfattar grupperna som omnämns på sid 9 (se texten under rubriken Lärarstudenter som inte omfattas av examenspremie) t ex VAL studenter som redan är yrkesverksamma.

Förslaget om att premiera studenter som avslutar sina studier är lovvärd men nämnden anser att det behövs en mer utvecklad utredning av frågan.

Karin Bergmark

Ann Catrin Lagerkvist